

โครงการพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย บริเวณทุ่งมะขามหย่อง
ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

-----๑๕๐-----

1.ความเป็นมา

วันที่ 10 กรกฎาคม 2534

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริ ณ วังไกลกังวล ให้การก่อสร้างโครงการพระราชานุสาวรีย์ฯ มีการใช้น้ำที่เก็บในสระเก็บน้ำจำนวนมากเพื่อประโยชน์ในการเพาะปลูกพืชฤดูแล้งของราษฎร ที่มีพื้นที่อยู่รอบบริเวณพระราชานุสาวรีย์ฯ

วันที่ 24 ตุลาคม 2538

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชกระแสให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาปล่อยน้ำเข้าพื้นที่ของพระราชานุสาวรีย์ฯ เพื่อเป็นการบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎรที่ถูกระบายน้ำท่วม และเพื่อเป็นการเก็บน้ำไว้ใช้เพื่อการเกษตรในช่วงฤดูแล้งอีกทางหนึ่งด้วย และน้ำที่ได้เก็บกักไว้ในสระเพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์ตามแนวพระราชดำริด้านการเกษตรกรรมในช่วงฤดูแล้ง โดยส่งเสริมอาชีพเสริมแก่ราษฎร 4 โครงการ คือ โครงการส่งเสริมการปลูกข้าวนาปรัง โครงการปลูกพืชอายุสั้นและไม้ผล โครงการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงปลา และโครงการเลี้ยงสัตว์แบบผสมผสาน

วันที่ 13 พฤศจิกายน 2538

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริให้พิจารณาปรับปรุงบริเวณพื้นที่โครงการให้สามารถเก็บน้ำได้มากขึ้นเป็น 200 ไร่ เหลือเป็นพื้นที่พระราชานุสาวรีย์ไว้ 50 ไร่ และยกระดับถนนในพื้นที่ขึ้นด้วย

วันที่ 4 ธันวาคม 2538

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัสกับบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา สรุปลงความได้ว่า

...ในที่สุด ปีนี้น้ำก็ท่วมและเกิดระลอกขึ้นมาได้ว่ามีโครงการนี้อยู่...จึงให้คนไปถ่ายรูป มีหลายฝ่ายทั้งทางภาคพื้นดิน ทั้งทางอากาศ ในรูปได้เห็นว่ามีการสูบน้ำ ปลายหนึ่งของท่อจุ่มอยู่ในสระ และดูดน้ำออกจากสระ น้ำในสระนั้นมีระดับวัดได้ 3 เมตร 50 เซนติเมตร แต่เมื่อดูแล้วข้างนอก น้ำขึ้นสูงไปมากกว่านั้น จึงบอกให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งหยุดสูบน้ำออกไปและถ้าอย่างไรให้เปิดประตูน้ำที่เป็นท่อ และช่องที่เปิดน้ำให้เข้า-ออกได้ ให้น้ำเข้ามา น้ำก็ค่อยๆ เข้ามาเอื่อยๆ น้ำจึงขึ้นมาหน่อย แต่ว่าเข้ามาช้ามาก... ก็เลยบอกว่า ให้ฟันคั่น ให้ใช้รถตกที่เขาเรียกว่าแบ็คโฮตกคั่นที่กั้นน้ำนั้นให้น้ำเข้ามา...และในเวลาเดียวกันก็วัดระดับน้ำ ปรากฏว่าระดับน้ำทางด้านตะวันออกคือ น้ำที่มาจากแม่น้ำป่าสักสูงกว่าด้านที่มาจากแม่น้ำเจ้าพระยาประมาณ 20 เซนติเมตร ความรู้นี้ ไม่มีใครเคยรู้ว่า น้ำที่อยู่ในทุ่งด้านป่าสักมีความสูงกว่าแม่น้ำเจ้าพระยา และความรู้นี้ ทำให้เจ้าหน้าที่ รวมทั้งกรมชลประทานเกิดความรู้ว่า น้ำท่วมกรุงเทพฯ มาจากไหน และไปไหน...

...ก็บอกให้ทำต่อไปจนกระทั่งน้ำข้างนอกกับน้ำข้างในเท่ากัน และวัดดูโดยต่อจากมาตรวัดน้ำ ซึ่งที่แรกสูง 4 เมตร ต่อขึ้นมา 5 เมตร ก็ท่วม 5 เมตร จนกระทั่งขึ้นมาถึง 5 เมตร 70 เซนติเมตร เป็นอันว่าน้ำที่เข้ามาในบริเวณนั้นจากเดิม 3 เมตร 50 เซนติเมตร ขึ้นมาเป็น 5 เมตร 70 เซนติเมตร และน้ำในสระนั้นแทนที่จะมีประมาณห้าแสน ก็ขึ้นมาเกือบสองล้านลูกบาศก์เมตร เมื่อถึงขนาดนั้นแล้วจึงสั่งให้ปิดได้ ให้ปิดเพื่อที่จะเก็บน้ำไว้ข้างใน ...ทำให้ราษฎรเห็นว่าอนุสาวรีย์นี้ทำประโยชน์ และสมเด็จพระสุริโยทัย นี่เป็นวีรสตรีในอดีต กลับมาเป็นวีรสตรีในปัจจุบันด้วย ฉะนั้นโครงการนี้ก็ได้ผลเต็มที่...

...ทฤษฎีใหม่นี้มีไว้สำหรับป้องกันความขาดแคลน ในยามปกติก็จะทำให้ร่ำรวยมากขึ้น ในยามที่มีอุทกภัยก็สามารถที่จะฟื้นตัวได้เร็ว โดยไม่ต้องให้ทางราชการไปช่วยมากเกินไปทำให้ประชาชนมีโอกาสพึ่งตนเองได้ดี ฉะนั้นจึงได้สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่...

วันที่ 23 มกราคม 2539

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย เพื่อทรงเยี่ยมเกษตรกร และทอดพระเนตรความก้าวหน้าในการดำเนินงานการก่อสร้าง

อ่างเก็บน้ำในพื้นที่รอบพระราชานุสาวรีย์ ในการนี้ ทรงเปิดคันบังคับน้ำ เพื่อปล่อยน้ำเข้าสู่ท่อส่งน้ำที่ 2 เพื่อส่งน้ำให้แก่พื้นที่การเกษตรของราษฎรที่อาศัยอยู่โดยรอบ และทรงมีพระราชดำริในเรื่องต่างๆ กับคณะทำงานเฉพาะกิจด้านการแก้ไขปัญหาหน้าท่วม และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและการประกอบอาชีพของราษฎร โดยพระราชทานพระราชดำริให้ดำเนินการพิจารณานำทฤษฎีใหม่มาใช้งานโดยให้ขุดสระน้ำในพื้นที่ลุ่มต่ำในเขตโครงการและบริเวณใกล้เคียง เพื่อเป็นแหล่งเก็บกักน้ำในฤดูฝน และพิจารณาเพิ่มระดับเก็บกัก รวมทั้งให้ขุดลอกสระเก็บน้ำให้ลึกลงไปตามความเหมาะสม เพื่อเพิ่มปริมาณความจุให้สระเก็บน้ำ

วันที่ 14 พฤษภาคม 2539

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนิน ไปยังพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย เพื่อทรงเกี่ยวข้าวในนาซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมอาชีพปลูกข้าวนาปรัง และพระราชทานข้าวที่ทรงเกี่ยวเพื่อไปใช้ในพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ในการนี้ทรงมีพระราชดำริให้กรมชลประทาน กรมโยธาธิการ และกรมพัฒนาที่ดิน ปรับปรุงสระเก็บน้ำพระราชานุสาวรีย์ฯ โดยขุดดินกันสระให้มีความลึกโดยเฉลี่ยอีกประมาณ 1 เมตร เพื่อกักเก็บน้ำให้มากกว่าเดิม ดินที่ขุดได้ส่วนหนึ่งให้นำไปทำทางสัญจรด้านทิศเหนือขนานไปกับคันกันน้ำ ให้ประชาชนใช้เป็นเส้นทางเชื่อมระหว่างถนนริมแม่น้ำกับถนนสายใหญ่ ดินอีกส่วนหนึ่งให้นำไปทำถนนเสริมคันกันน้ำเดิมให้สูงถึงระดับ 6.20 เมตร (รทก.) หากมีน้ำไหลหลากมากเหมือนปี 2538 จะได้ระบายน้ำเข้ามาในสระเก็บน้ำ น้ำจะได้ไม่ท่วมหลังคันกันน้ำ ซึ่งจะทำให้มีน้ำเก็บกักไว้ในฤดูแล้งเพิ่มมากขึ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร และได้ทรงเปิด
คันบังคับน้ำเพื่อปล่อยน้ำเข้าสู่ท่อส่งน้ำสายที่ 2 เพื่อส่งน้ำให้แก่พื้นที่การเกษตรของราษฎรที่อยู่
อาศัยโดยรอบพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2539

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ
เสด็จพระราชดำเนินไปยังพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย บริเวณทุ่งมะขามหย่อง เพื่อทรงเกี่ยวข้าว
ในแปลงนาข้าวของราษฎรซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมอาชีพปลูกข้าวนาปรัง รอบพื้นที่พระราชานุสาวรีย์ฯ
เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม 2539

2. ลักษณะของโครงการ

โครงการพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย มีพื้นที่โดยรวมทั้งสิ้นประมาณ 256 ไร่ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 พระราชานสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย สวนสาธารณะ และอื่นๆ

มีพื้นที่ประมาณ 56 ไร่ ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

- องค์พระราชนาสุวริย์สมเด็จพระสุริโยทัยทรงช้าง ประดิษฐานบน เกาะเนินดิน พื้นที่ประมาณ 24 ไร่
- อาคารประกอบอื่นๆในบริเวณ เช่น อาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์ การเกษตรและอุตสาหกรรมในครัวเรือน ส่วนแสดงแผนผังบริเวณ และอาคารบำรุงรักษา ระบายน้ำและบ้านพักเจ้าหน้าที่

ส่วนที่ 2 พื้นที่สระเก็บน้ำ

มีพื้นที่ประมาณ 200 ไร่ สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรกรรมในช่วงฤดูแล้ง และรองรับน้ำในช่วงฤดูน้ำหลาก

- พื้นที่ผิวน้ำที่ระดับเก็บกัก	158 ไร่	
- ปริมาณความจุที่ระดับเก็บกัก	1,209,000	ลูกบาศก์เมตร

- ระดับคันกันน้ำ + 6.20 เมตร (รทก.)
 - ระดับเก็บกักปกติ + 4.50 เมตร (รทก.)
 - ระดับเก็บกักสูงสุด + 5.760 เมตร (รทก.)
- (ในปี 2538 เกิดปัญหาอุทกภัยสามารถกักเก็บน้ำได้ 1,583,040 ลูกบาศก์เมตร)
- ปริมาณน้ำเก็บกักที่สามารถ 500,000 ลูกบาศก์เมตร
- นำมาใช้ประโยชน์โดยวิธีการธรรมชาติ

3. แนวทางการบริหารจัดการน้ำ

โครงการชลประทานพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการบริหารจัดการสระเก็บน้ำโครงการพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย ในรูปแบบพื้นที่แก้มลิง โดยมีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้

3.1 การเติมน้ำเข้าสระ

การรับน้ำเข้าสู่พื้นที่สระเก็บน้ำ ทำโดยใช้ระบบท่อเพื่อเติมน้ำ ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ดังนี้

(1) ท่อส่งน้ำจากคลองชัยนาท – อยุธยา จำนวน 1 ท่อ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.80 เมตร ความยาว 516 เมตร ส่งน้ำได้ 0.73 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที หรือวันละ 63,000 ลูกบาศก์เมตร สามารถส่งน้ำได้เฉพาะในฤดูฝน ช่วงเดือนตุลาคม น้ำในคลองชัยนาท – อยุธยา จะสามารถไหลเข้าสระเก็บน้ำได้ส่วนหนึ่ง

(2) โรงสูบน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา โดยติดตั้งเครื่องสูบน้ำไฟฟ้าขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 นิ้ว จำนวน 3 เครื่อง บริเวณหน้าวัดเกตุ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา สามารถสูบน้ำได้ 0.60 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที หรือวันละ 166,000 ลูกบาศก์เมตร โดยส่งน้ำไปตามท่อคอนกรีตเสริมเหล็ก จำนวน 1 ท่อ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.80 x 254 เมตร สามารถสูบน้ำเข้าสระได้ทั้งฤดูแล้งและฤดูฝน และหากน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยามีระดับสูง จะสามารถไหลเข้าสระเก็บน้ำได้โดยธรรมชาติ

(3) ท่อรับน้ำและระบายน้ำทรงสี่เหลี่ยมจำนวน 2 ท่อ ขนาด 1.5 x 1.80 เมตร จำนวน 1 แห่ง ในช่วงฤดูน้ำ สามารถรับน้ำเข้าพื้นที่ได้วันละประมาณ 300,000 ลูกบาศก์เมตร

3.2 การนำน้ำไปใช้ประโยชน์

ในช่วงฤดูแล้งจะทำการส่งน้ำให้แก่พื้นที่เกษตรกรรมรอบโครงการฯ จำนวน 1,037 ไร่ ผ่านระบบชลประทาน ประกอบด้วย

(1) อาคารระบายน้ำที่ 1 (ด้านทิศเหนือ) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.60 เมตร พร้อมติดตั้งเครื่องสูบน้ำด้วยไฟฟ้าขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 นิ้ว จำนวน 1 เครื่อง สามารถสูบน้ำได้ 0.20 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ส่งน้ำให้พื้นที่การเกษตรทางด้านทิศเหนือ

(2) อาคารระบายน้ำที่ 2 (ด้านตะวันออก) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.60 เมตร พร้อมติดตั้งเครื่องสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 นิ้ว จำนวน 1 เครื่อง สามารถสูบน้ำได้ 0.20 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ส่งให้พื้นที่การเกษตรทางด้านทิศตะวันออก

(3) อาคารระบายน้ำที่ 3 (ด้านทิศใต้) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.60 เมตร พร้อมติดตั้งเครื่องสูบน้ำด้วยไฟฟ้า ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 นิ้ว จำนวน 1 เครื่อง สามารถสูบน้ำได้ 0.20 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที ส่งให้พื้นที่การเกษตรทางด้านทิศใต้

(4) คูส่งน้ำาดาคอนกรีต จำนวน 3 สาย ความยาวรวม 4,070 เมตร
สายที่ 1 ขนาดท้องคูกว้าง 0.30 เมตร ยาว 1,290 เมตร มีพื้นที่เกษตรกรรม
จำนวน 242 ไร่

สายที่ 2 ขนาดท้องคูกว้าง 0.30 เมตร ยาว 1,740 เมตร มีพื้นที่เกษตรกรรม
จำนวน 522 ไร่

สายที่ 3 ขนาดท้องคูกว้าง 0.30 เมตร ยาว 1,040 เมตร มีพื้นที่เกษตรกรรม
จำนวน 165 ไร่

ปัจจุบันโครงการชลประทานพระนครศรีอยุธยาได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ (กลุ่มพื้นฐาน) “ทุ่งมะขามหย่อง” คิดเป็นพื้นที่รับประโยชน์ 1,037 ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ ตำบลบ้านใหม่ ตำบลวัดตูม และตำบลภูเขาทอง อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3.3 การบริหารจัดการน้ำในช่วงเกิดอุทกภัย

ในช่วงน้ำหลากและเกิดปัญหาอุทกภัย โครงการชลประทานพระนครศรีอยุธยา จะทำการเฝ้าระวัง และติดตามสถานการณ์น้ำในสระเก็บน้ำตลอดเวลา โดยในปี 2553 และ ปี 2554 ได้ดำเนินการ ดังนี้

- ปี 2553 ทำการเปิดรับน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาเข้าสู่พื้นที่สระเก็บน้ำ โดยวิธีการธรรมชาติ (Gravity) จนเต็มสระเก็บน้ำที่ระดับ + 5.0 เมตร (รทก.)
- ซึ่งสูงกว่าระดับเก็บกักปกติ 50 เซนติเมตร โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่พื้นที่ภายในโครงการ
- ปี 2554 เกิดปัญหาอุทกภัยร้ายแรงในหลายพื้นที่ ระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยามีระดับสูงตั้งแต่เดือนกันยายน ส่งผลให้ น้ำเข้าท่วมเต็มพื้นที่สระเก็บน้ำสูงถึงระดับ +7.00 เมตร (รทก.) สูงกว่าระดับคันกั้นน้ำรอบสระที่มีระดับ +6.20 เมตร (รทก.) คิดเป็นปริมาณน้ำประมาณ 5.4 ล้านลูกบาศก์เมตรเมตร ภายหลังระดับน้ำลดลงไม่ปรากฏว่าอาคารระบบชลประทานได้รับความเสียหาย

การเปิดรับน้ำเข้าพื้นที่สระเก็บน้ำพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย เป็นการ
บริหารจัดการตามหลักการของแก้มลิง โดยในยามน้ำหลากจะเปิดรับน้ำเข้าสระเก็บน้ำโดยวิธีธรรมชาติ
และในช่วงฤดูแล้งจะบริหารจัดการน้ำด้วยระบบชลประทาน เพื่อนำน้ำไปใช้ประโยชน์ทางการเกษตรกรรม
ซึ่งเป็นการพร่องน้ำเพื่อเตรียมพร้อมที่จะรองรับปริมาณน้ำหลากครั้งต่อไป

สภาพพื้นที่โดยรอบพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย บริเวณทุ่งมะขามหย่อง
ในช่วงที่เกิดปัญหาอุทกภัย เดือนตุลาคม 2538 สามารถเก็บกักน้ำได้ 1,583,040 ลูกบาศก์เมตร

โครงการพัฒนาระบบชลประทานและระบบระบายน้ำของจังหวัดสุพรรณบุรี